

Negaidītais piedzīvojums

Bija pienācis skolēnu brīvlaiks. Šo brīvlaiku es gaidīju jau ilgi, lai varētu aizbraukt uz Papi. Uz Papi braucu ar domu redzēt sev jaunas putnu sugas.

Pirmdiena. Ir agrs rīts. Vēl nav uzlēkusi saule, un zeme ir sasalusī. Putnu pagaidām nav daudz, bet man ir nojausma, ka šodien tiks noķerts kāds rets putns. Murdā tiek noķerti dažī strazdi, tie tiek apgredzenoti un palaisti. Tiklos vēl nekas nav noķerts. Pēc pāris stundām murdā tiek noķertas dažas mizložņas un zeltgalviši. Tiklos arī parādās pirmie putni. Man ir iespēja apgredzenot dažus putnus, un tas man ļoti patīk. Pēc gredzenošanas es eju pārbaudīt tīklus.

Netālu no tīkla uz zara sēž kāds putns. Nepazīstu, kas tā ir par sugu, bet lēnām lavos putnam tuvāk un sasītu plaukstu. Putns sabīstas un ielido tīklā. Steigšus dodos pie tīkla un izņemu putnu. Pēc pieredzes vasarā man šķiet, ka tas ir brūnās čakstes jaunais putns. Nesu putnu uz gredzenotavu un dodu Oskaram. Viņam rodas aizdomas, ka šis putns varētu būt retums. Pēc kāda laika viņš noteica, ka tas ir rudastes čakstes *Lanius isabellinus* jaunais putns. Mēs visi bijām ļoti priecīgi, īpaši es. Putnu apgredzenojām, nofotografējām un palaidām. Es šo putnu redzēju pirmo reizi, un šī suga ir jauns sasniegums manos putnu novērojumos.

REINIS PRIEDOLS

Reinis Priedols ar rudastes čaksti.
Foto: M. Kilups

Rudastes čakste atkal Papē

Bija Papes putnu ķeršanas sezonas pēdējās nedēļas pirmā diena – 2012. gada 29. oktobris, kad ap pusdienlaiku mēs bāzē bijām palikuši vien trīs – Donāts, Reinis un es. Tā kā es gatavoju pusdienas un tīklus putnu bija maz, tīklu kontroles veica Reinis, kurš arī nāca man teikt, ka gredzenotavā mani gaidot čakste. Tā kā bija tik vēls rudens, tad es iedomājos, ka maisiņā būs lielā čakste, kuru noķert tīklā Papē vēl rudenī nebūtu nekāds brīnums. Kad ieraudzīju, ka maisiņā nebūt nav lielā čakste, uzreiz sapratu, ka, visticamāk, ir darīšana ar retumu, jo tik vēl brūnās čakstes Latvijā nemēdz uzturēties. Galvenais uzdevums bija noteicējā atrast pazīmes, pēc kurām sugas diagnoze būtu neapstrīdama. Izmērīju putnu “no galvas līdz kājām”, uz atsevišķas lapas aprakstīju arī krāsas Retumu komisijas arhīvam. Par rudastes čaksti liecināja vairākas pazīmes, taču, manuprāt, būtiskākā ir primāro lidspalvu ārburas izgriezums, kas rudastes čakstei ir atrodams 3., 4. un arī 5. primārajai lidspalvai (Svensson

1992), tā tas bija arī mūsu noķertajam putnam. Lai gan galvaskauss šim putnam bija pilnīgi pārkaulojies, apspalvojuma pazīmes liecināja, ka, visticamāk, noķerts jaunais putns.

Rudastes čakstes ligzdošanas areāls plešas no Kazahijas un Irānas līdz Mongolijai un Ķīnas ziemeļu daļai (del Hoyo *et al.* 2008). Jāpiebilst, ka arī pirmais šīs sugas putns Latvijā tika noķerts Papē līdzīgos apstākļos vēl rudenī – 1990. gada 5. novembrī (Celmiņš u.c. 1997). Vēl Latvijā ir divi rudastes čakstes novērojumi (pēc www.putni.lv datiem) – Papē 2000. gada 25. septembrī (V. Roze) un pie Engures ezera 2004. gada 24./25. maijā (T. Salate un citi novērotāji), novērotie pretstatā noķertajiem ir bijuši vecie tēviņi.

Igaunijā rudastes čakste pirmo reizi noķerta 2001. gada 15. oktobrī Kabli Ornitoloģisko pētījumu centrā (Ots, Paal 2011), otrais novērojums Igaunijā bijis 2012. gada 29. aprīlī Sāmsalā – Sirves ragā, pavisam netālu no Latvijas (Ots 2012). Lietuvā pirmo reizi novērota

Noķerta rudastes čakste Papē 2012. gada 29. oktobrī.
Foto: I. Bredīks

un labi nofotografēta tikai 2012. gada 16. oktobrī (Karalius 2012). Somijā ir septiņi šīs sugas novērojumi (pēdējais 2011. gada 21. novembrī), bet Zviedrijā – 16 (pēdējais 2012. gada 11. oktobrī; pēc Tarsiger.com datiem).

OSKARS KEIŠS,
oskars.keiss@lu.lv

Literatūra

Celmiņš A., Graubics G., Smiltnieks M. 1997. Rudastes čakste *Lanius isabellinus* – jauna putnu suga Latvijā. *Putni dabā* 7.1: 4–7.
del Hoyo J., Elliott A., Christie D.A. (eds) 2008. Handbook of the Birds of the World. Vol. 13. Pendulite-tits to Shrikes. Lynx Edicions. Barcelona.
Karalius S. 2012. Lietuvoje pastebta nauja medžarki rūšis. LOD: <http://www.birdlife.lt/web/lot>

Ots M. 2012. Linnuvaatleja päevik – 26.08. Looduskalender: <http://www.looduskalender.ee/node/14370>

Ots M., Paal U. 2011. Uued linnuliigid Eestis 1991–2010. New bird species in Estonia 1991–2010. *Eesti Looduseuurijate Seltsi aastaraamat* 86: 271.

Svensson L. 1992. Identification Guide to European Passerines, 4th edition. Stockholm, Lars Svensson.